Deel je abonnement met iemand anders
Ontdek meer
Trouw

Reportage Tunis

Wie in Tunesië vluchtelingen helpt, is een 'verrader of buitenlandse agent'

Een voormalige VN-directeur die het opnam voor vluchtelingen moet donderdag in Tunis voor de rechter verschijnen. Samen met hem worden meer dan veertig hulpverleners en activisten vervolgd.

Een migrant bij een afvalcontainer in Tunis, op zoek naar bruikbare spullen. Foto AFP

Fairouz ben Salah
correspondent Tunesië
16 oktober 2025, 12:32

Bewaren Delen

Mustapha Djemali, inmiddels over de tachtig, stortte zich na zijn pensioen op wat nu een 'criminele organisatie' wordt genoemd. Hij heeft voor zijn idealen en voedde zich geestelijk door het vertrouwen van de UNHCR, de VN-vluchtelingenorganisatie, waar hij regionaal directeur was geweest. Hij was de man die ze nodig hadden voor het opzichten en leiden van een Tunesische Raad voor Vluchtelingen. *Le Conseil Tunisien pour les Réfugiés* (CTR) moest uitgroeien tot een model voor de bescherming van vluchtelingen in gecomplicceerde situaties.

Blijf op de hoogte
Krijg een melding bij belangrijke artikelen over Algemeen nieuws.

Eind april 2023 was Djemali voortdurend onderweg, van ministeries naar partnerorganisaties en radiostations, om te praten over zwarte migranten die, zoals de Tunesische president Kais Saied het in een toespraak formuleerde, 'in hordes tegelijk' Tunesië binnenkwamen. Ook onder de moeilijkste omstandigheden is het mogelijk om vluchtelingen humaniteit en waardigheid te bieden, was Djemali's boodschap.

Op vrijdagochtend 3 mei, enkele uren voordat hij gearresteerd werd, reed Djemali na een gesprek met de minister van Buitenlandse Zaken en een collega van de UNHCR naar het CTR-kantoor. Daar zag hij hoe een politiemacht computers naar buiten droeg en kasten en bureauladen leeg kieperde. "Uw telefoon en legitimatiebewijs alstublieft."

Migranten in het buitengebied van de Tunesische stad Sfax. Foto AFP

Pas maanden later begrepen zijn advocaten en familie dat Mustapha Djemali, samen met vier collega's, wordt beschuldigd van witwassen en het lidmaatschap van een criminele organisatie met het doel mensen Tunesië binnen te smokkelen. Offeseit 'van het doen van het werk dat hij altijd heeft gedaan, met menselijkheid, integriteit en respect voor de wet', appt zijn dochter Yusra.

'Een crimineel plan'

Zelf gelooft Djemali niet dat het Tunesische justitieapparaat hem als een crimineel ziet, schrijft ze. 'Zijn arrestatie legt hij uit als een fundamenteel misverstand. De CTR had niets politieks. Het was niets meer of minder dan een organisatie om de UNHCR te helpen bij het uitvoeren van zijn taken, conform het internationaal recht. Mijn vader is een humanist, voor hem betekent het beschermen van een onwaardige persoon het beschermen van de menselid in haar kwetsbaarste en kostbaarste vorm.'

Een openbare aanbesteding voor een nieuw op te zetten opvangcentrum voor vluchtelingen, door de GTR gepubliceerd, zorgde voor spanningen. De advertentie in opdracht van de UNHCR was wettelijk verplicht, maar provocerende hidrachtige parlementsleden en andere Tunesiërs die, net als president Saied, de theorie aanhangen dat zwarte migranten naar Tunesië komen als onderdeel van 'een crimineel plan om de Arabisch-islamitische demografie van het Tunesische volk te vervangen door hordes zwarte migranten'.

De maandag na Djemali's arrestatie zei Saied tegen zijn nationale veiligheidsraad dat er vanuit het buitenland "enorme sommen geld stromen naar Afrikaanse immigranten en netwerken en verenigingen die actief zijn in Tunesië en die ten onrechte beweren deze mensen te beschermen". En dat de leidinggevenden van deze organisaties "verraders en buitenlandse agenten" zijn.

Inclusief Djemali zitten nu tien hulpverleners, activisten en gemeentevambtenaren vast, en worden 36 anderen vervolgd. Alle dossiers zijn brandschoon, zeggen hun families en advocaten. Desondanks wijzat de rechtbank verzoeken tot voorwaardelijke invrijheidstelling steevast af. Soms komen er verdachten of aantijgingen bij, heel af en toe valt er een beschuldiging af. Behalve het UNHCR en het IOM, ook een VN-organisatie, zijn inmiddels alle nationale en internationale hulporganisaties uit Tunesië vertrokken.

Sherifa Riahi mag twee keer per maand haar kinderen zien

"Zo'n zaak doorloopt meerdere fases", zegt Layla Riahi, terwijl ze op een dakterras in La Marsa, nabij Tunis, uitleg probeert te geven over de procedure tegen haar nicht Sherifa Riahi, oud-directeur van de Franse ngo *Terre d'Asile*. Het kostte de rechtbank begin deze maand, anderhalf jaar na haar arrestatie en een reeks zittingen, uren om de beschuldiging van witwassen te laten vallen. Daarna volgden de overige beschuldigingen. Hulp bij mensensmokkel, 'samenzwering met de gemeente Sousse' en – opnieuw – de klap in het gezicht: niet vrijgelaten.

Een migrant bij Sfax. Foto AFP

"Afgelopen maart kregen de advocaten het eindelijk voor elkaar dat Sherifa twee keer per maand haar kinderen mag zien, een zoontje en een dochtertje van na een jaar", vertelt Layla Riahi. "Die toestemming moet geregeld opnieuw worden aangevraagd. Moet je je voorstellen: Sherifa werd midden in haar zwangerschapsverlof opgepakt. Ze moest abrupt stoppen met borstvoeding. Haar zoontje dacht dat zijn moeder dood was. Maar als familie zijn we trots op Sherifa en haar werk."

'Ik voel me depressief, maar moet volhouden'

Voor Leila Ghrissa, de zus van Saloua Ghrissa, is het alsof ze voor het verkeerde tonneltruk werd gezaat. "Ik ben geen militant. Nooit geweest. Ik ben een rustzoeker. En nu reis ik van hot naar her om mijn zus vrij te krijgen", zegt ze op een terras in Tunis. "Saloua was altijd al strijdvaardig. Vol bewondering zag ik hoe ze zich met hart en ziel inzette voor haar organisatie voor geloofsvrijheid en inclusie, *l'Association pour la Promotion du Droit à la Différence* (ADD)."

Toen Saloua Ghrissa zich eind vorig jaar moest melden op het politiebureau, zocht niemand daar iets achter. "Ze heeft niets te verbergen", zegt Leila. Maar Saloua is sindsdien niet meer thuis geweest. Ze wordt verdacht van witwassen, maar er is nooit een accountant ingeschakeld voor onderzoek.

"Saloua wordt gestraft omdat ze opkwam voor migranten", concludeert Leila. "Ondanga is de detentie were met vier maanden verlengd. Ze trekt de gevangenis slecht. Ik voel me depressief, maar moet volhouden, voor haar."

Onderaan haar lange whatsapp-bericht beschrijft Yusra wat ze verwacht van de rechtszaak tegen haar vader, Mustapha Djemali. Ze besluit met: 'Hopelijk ligt deze nachtmerrie daarna achter ons'.

Lees ook:

Tunesië pest migranten terug naar hun eigen land. 'Het echte verhaal wil je niet horen'

Wie als migrant in Tunesië belandt, wordt aan zijn lot overgelaten. Alleen voor wie meewerkt aan 'strijvaillige ertugkers' is er goede opvang. Maar wie wil dat? 'Ik wil naar Europa. Ik wil een leven.'

Help ons door uw ervaring te delen. Feedback geven

Ochtendnieuwsbrief
Schrif u in en ontvang iedere ochtend een overzicht met de belangrijkste stukken uit de krant.
niewsmsa@online.nl
Inschrijven

Advertentie

Wilt u iets delen met Trouw?
Tip hier onze journalisten

Op alle verhalen van Trouw rust uiteraard copyright.
Wil je iets overnemen of een video(fragment), foto of illustratie gebruiken, mail dan naar copyright@trouw.nl.

Trouw is onderdeel van DPG Media.
Kvk Nummer: 34172966 | ISYN Nummer: NL0120280261
© 2025 DPG Media B.V. Alle rechten voorbehouden